

Advies Team Omgevingskwaliteit Sterke Lekdijk

Project dijkversterking Irenesluis – Culemborgse Veer (ICU)

Aan	Bestuurlijke begeleidingsgroep dijkversterking Irenesluis – Culemborgse Veer
Van	Team Omgevingskwaliteit Sterke Lekdijk Eric Luiten (voorzitter); Janine Caalders; Paul Roncken
Onderwerp	Concept Nota Kansrijke Oplossingen ICU
Datum Behandeling	23 september 2022
Datum Advies	5 oktober 2022
Nummer	2022-04 DM1916101

Geachte leden van de bestuurlijke begeleidingsgroep,

Op vrijdag 23 september 2022 is het team Omgevingskwaliteit Sterke Lekdijk bijeengekomen om te adviseren over de Nota Kansrijke Oplossingen dijkversterking Irenesluis – Culemborgse Veer. De advisering is tot stand gekomen op basis van een dialoog met het projectteam (na toelichting door omgevingsmanager Jan-Willem Vrolijk en landschapsarchitect Thomas van den Berg) over de relevante stukken en met het oog op de vraagstelling vanuit het projectteam. Eerder dit jaar, op 11 maart jl. heeft het OK-team het projectteam geadviseerd over de Nota van Uitgangspunten. In verband met het formeren van de colleges van Burgemeester en Wethouders van de betrokken gemeenten (i.c. de gemeenten Houten en Wijk bij Duurstede) is er geen bestuurlijk moment geweest om dat advies te bespreken. Elementen uit het conceptadvies van 11 maart zijn daarom nu meegenomen in voorliggend advies.

Zoals vastgelegd in de werkwijze van het team Omgevingskwaliteit, is de advisering erop gericht om aandachtspunten en aanbevelingen mee te geven vooruitkijkend naar de volgende fase. In dit geval is dat de opmaat naar het Voorkeursalternatief. Het projectteam heeft een aantal specifieke vragen en dilemma's aan ons voorgelegd. Hieronder volgt een beknopte weergave van de discussie rondom deze vraagstukken en de bevindingen van het OK-team.

ADVIEZEN BIJ DE NOTA KANSRIJKE OPLOSSINGEN

Het OK-team complimenteert het projectteam met de helderheid van de stukken. Het taalgebruik is begrijpelijk en er is een logische volgorde gehanteerd: eerst een schets van de aanpak en het omgevingsproces, en pas daarna de technische verhandelingen. Ook is het OK-team blij met de benadering vanuit de integraliteit, waarbij niet alleen naar de waterveiligheidsopgave is gekeken, maar naar de samenhang hiervan met de ruimtelijke opgaven in het gebied; de inpassingsopgave en de beheeropgave van het waterschap.

1 *Versnipperde dijkversterkingsopgave; koppeling tussen maatregelen en het grotere verhaal*

De versterkingsopgave op dit dijktraject is beperkt en versnipperd. Er is een versterkingsopgave van met name piping op zes relatief korte en uit elkaar liggende locaties. Tegelijkertijd spelen nog min of meer op zichzelf staande meekoppelkansen over het gehele traject en speelt over de gehele linie het Groot Onderhoudsprogramma, zijnde één van de beheeropgaven, een rol. Het projectteam heeft ons

de vraag voorgelegd hoe de versterkingsopgave een integrale landschappelijke verbetering kan worden, in plaats van een technische oplossing voor de pipingopgave op de zes locaties.

Advies

Voor het OK-team is de continuïteit van de dijk in het landschap, met als resultaat een kloeke, vanzelfsprekende dijk van groot belang. Juist de versnipperde opgave van dit dijktraject is aanleiding om nog meer aandacht te besteden aan dit onderwerp. Confronteer als eerste stap de huidige dijkprofielen met de opgave. Op die manier wordt duidelijk waar en hoe de waterveiligheidsopgave en de beheeropgave van invloed zijn op het karakter (continuïteit) van de dijk. Ontwerp een principeprofiel voor de dijk en bedenk daarbij wat absoluut continu moet blijven en waar lokale differentiatie gewenst of noodzakelijk is, bijvoorbeeld bij een plek als het Wiel. Zorg dat de beheeropgave en de bijbehorende taludverflauwing is meegenomen, om te voorkomen dat er onduidelijkheid ontstaat over het totaal aan werkzaamheden. Een principeprofiel, bijvoorbeeld zoals dat toegepast is in het schetsontwerp voor het deeltraject Jaarsveld-Vreeswijk, is uitermate behulpzaam. Een dergelijk profiel kan, mits consistent toegepast, reageren op lokale bijzonderheden en is op detailniveau aanpasbaar als er maatwerk nodig is. De dijk kan dan als eenduidig landschappelijk element overeind blijven. Aanvullend op het ontwerpen van een principeprofiel raden we u aan om ook twee types aansluitingen te ontwerpen: de aansluiting op de dijk voor binnendijs en voor buitendijs verkeer.

2 Integrale benadering van alle opgaven

De aanpak van het projectteam om de waterveiligheidsopgave integraal met de gebiedsopgave, inpassingsopgave en de beheeropgaven te beschouwen, wordt door het OK-team gewaardeerd. Deze aanpak geeft valide argumenten om - daar waar de basisopgave klein is of wegvalt - de andere ruimtelijke opgaven op de agenda te houden. Dat doet recht aan de door HDSR geformuleerde ambities bij de start van het dijkversterkingsproject, en aan de gesprekken die daarover met de omgeving zijn gevoerd.

Advies

Het OK-team adviseert daarbij om de basisopgave centraal te stellen. Bij het opstellen van het voorkeursalternatief kan er gewerkt worden met variaties als buitendijs/binnendijs en constructies, zolang daar maar een eenheid van handelen in zit. Tussen de koppelkansen en raakvlakprojecten kan scherper onderscheid gemaakt worden. Bedenk daarbij of er een relatie is met de waterveiligheidsopgave of dat initiatieven onafhankelijk zijn van de keuzes in de dijkversterking. Breng in beeld wat de 'sowieso-tjes' zijn: de initiatieven die altijd verzilverd kunnen worden ongeacht de keuzes voor een alternatief. Maak gebruik van het ruimtelijke kwaliteitskader dat voor dit dijktraject is gemaakt en laat het meewegen in de effectbeoordeling van de kansrijke oplossingen. Een praktisch advies is om het gepresenteerde schema van de verschillende opgaven ook op te nemen in het rapport.

3 Reflectie op de landschappelijke eenheid voor het gehele project Sterke Lekdijk

Nu ook dit deeltraject op weg is naar een voorkeursalternatief, zijn alle Sterke Lekdijk trajecten in gevorderde stadia van het ontwerp-/realisatieproces. Het OK-team vindt dit het juiste moment om uit te zoomen en te reflecteren op de vraag of de aanstaande versterking van de Lekdijk als geheel nog op koers is om de gewenste eenheid van handelen en het gewenste ruimtelijk kwaliteitsniveau te behalen.

Advies

Maak één samengestelde plankaart van alle opgaven van de zes Sterke Lekdijk trajecten. Geef daarop aan waar nog missing links of kwalitatieve deficieten zijn en tegen welke dilemma's men oploopt. Gebruik het in 2016 door Terra Incognita opgestelde Ruimtelijk Kwaliteitskader voor de Noordelijke Rijn- en Lekdijk om de ruimtelijke kwaliteit van de samengestelde plankaart te verifiëren; waar vinden we synergie tussen de ruimtelijke opgaven, de beheeropgave en de waterveiligheidsopgave en waar zitten ongewenste missers of vallen gaten die het gevolg zijn van verschillende benaderingen in de zes deeltrajecten.

AFSLUITEND

Ik hoop u een nuttig advies te hebben bezorgd en wens u wijsheid en daadkracht toe in het bestuurlijke debat dat voor u ligt.

Hoogachtend en met een hartelijke groet, namens het Team Omgevingskwaliteit Sterke Lekdijk,

Eric Luiten

Eerdere adviezen dijkversterking ICU:

- Advies Nota van Uitgangspunten en RKK, d.d. 11 maart 2022

Het team Omgevingskwaliteit Sterke Lekdijk adviseert het Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden en alle bestuurlijke partners, betrokken bij het HWBP-project Sterke Lekdijk, over de integrale omgevingskwaliteit die met behulp van de versterkingsmaatregelen en -voorzieningen voor hoogwaterbescherming in het gebied kunnen worden bereikt. Het team adviseert gevraagd en ongevraagd op basis van een onafhankelijke positie en bestaat uit de volgende personen: prof. ir. Eric Luiten (voorzitter), dr. ir. Paul Roncken (Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit in Utrecht) en dr. Janine Caalders (recreatie en gebiedsontwikkeling). Secretaris van het team is de strategisch omgevingsmanager van Sterke Lekdijk. Het team werkt volgens de notitie "Opdrachtbeschrijving en werkwijze team omgevingskwaliteit 2021-2026", vastgesteld door het programmateam Sterke Lekdijk d.d. 7 januari 2021.